

Міністерство освіти і науки України

ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Бердянський державний педагогічний університет

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського

Волинський національний університет імені Лесі Українки

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Рівненський державний гуманітарний університет

ДОШКІЛЬНА ОСВІТА В СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ, ДОСВІД, ІННОВАЦІЇ

матеріали доповідей III Всеукраїнської науково-практичної конференції

м. Харків, 23 квітня 2026 р.

(електронне видання)

Харків – 2026

Міністерство освіти і науки України

ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Бердянський державний педагогічний університет

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського

Волинський національний університет імені Лесі Українки

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Рівненський державний гуманітарний університет

**ДОШКІЛЬНА ОСВІТА В СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ
ПРОСТОРІ: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ, ДОСВІД, ІННОВАЦІЇ**

матеріали доповідей III Всеукраїнської науково-практичної конференції

м. Харків, 23 квітня 2026 р.

(електронне видання)

Головний редактор:

БОЙЧУК Юрій – доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України, ректор ХНПУ імені Г.С. Сковороди.

Редакційна колегія:

Бережна С. В. – доктор філософських наук, професор, проректор з наукової, інноваційної і міжнародної діяльності, ХНПУ імені Г.С. Сковороди

Танько Т. П. – декан факультету дошкільної освіти, доктор педагогічних наук, професор, ХНПУ імені Г.С. Сковороди

Разуменко І. В. – завідувач відділу аспірантури і докторантури, кандидат філологічних наук, професор, ХНПУ імені Г.С. Сковороди

Семенов О. С. – завідувач кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти, доктор педагогічних наук, професор, Волинський національний університет імені Лесі Українки

Галаманжук Л. Л. – завідувач кафедри теорії та методик дошкільної освіти, доктор педагогічних наук, професор, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Кривошея Т. М. – завідувачка кафедри дошкільної освіти, кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри дошкільної освіти, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського

Тарарак Н. Г. – завідувач кафедри теорії, технологій і методик дошкільної освіти, доктор педагогічних наук, професор, ХНПУ імені Г.С. Сковороди

Малихіна О. Є. – відповідальний секретар оргкомітету, канд. психологічних наук доцент кафедри психологічної і педагогічної антропології ХНПУ імені Г.С. Сковороди.

Д 71 Дошкільна освіта в сучасному освітньому просторі: актуальні проблеми, досвід, інновації : матеріали доп. III Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 23 квіт. 2026 р.) [електронне видання] / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди ; редкол.: Ю.Д. Бойчук (голов.ред.) та ін. Харків : ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2026. 253 с.

*Рекомендовано редакційно-видавничою радою
Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
(протокол № 5 від 20.05.2026 р.)*

Збірник містить тези III Всеукраїнської науково-практичної конференції, метою якої було обговорення актуальних проблем дошкільної освіти, обмін досвідом і науковими розробками, презентування інноваційних технологій освітньої діяльності ЗДО, які можуть привернути увагу широкого кола фахівців.

Зміст

Секція «Психолого-педагогічна наука про розвиток та виховання дитини-дошкільника»

Алаєва Д. Організація різновікової взаємодії дітей дошкільного віку у грі: педагогічний аспект соціалізації.....	7
Глітко А., Давидова М. Використання української народної ляльки-мотанки як засобу розвитку творчої уяви дітей дошкільного віку	10
Головко Д. Сутність поняття «культура творчого мислення» старших дошкільників	14
Довгаль Г. Поняття екологічної культури старших дошкільників та її структура	18
Донченко О. Питання організації естетичного виховання дітей у клубах Харківщини на початку ХХ ст.	21
Дьоміна Ю. Гра як чинник емоційно-ціннісного розвитку дітей старшого дошкільного віку	25
Завгородня Д., Косенко Д. Виклики сучасної дошкільної освіти в умовах воєнного стану в Україні	28
Іванова В. Педагогічне партнерство у питаннях сенсорного розвитку дитини як умова забезпечення якості дошкільної освіти	32
Ковтун А., Гнесь А. Забезпечення рухової активності дітей дошкільного віку в умовах обмеженого простору.....	37
Лихацька Т. Сутність і педагогічний потенціал української народної іграшки у морально-естетичному вихованні дітей старшого дошкільного віку....	41
Макобрей Є. Організаційно-педагогічні умови управління якістю освіти в закладі дошкільної освіти	44
Михайленко А. Емоційна стійкість дошкільників як психолого-педагогічна проблема.....	49
Палагнюк А. Від егоїзму до тепла в серці: чому повчальні історії вчать дітей бути щасливими.....	53
Панова А. Психолого-педагогічні засади арт-супроводу особистісного розвитку дитини в умовах сучасних викликів	56
Подлесна І. Інновації в освітньому середовищі закладу дошкільної освіти: простір для розвитку дитини.....	60
Проскурня О. Сутність поняття «культура взаємодії з природою» у старших дошкільників	63
Рубан А., Давидова М. Формування емоційного інтелекту як пріоритет дошкільної освіти	66
Рукавиця В. Формування мистецько-творчої компетентності дітей дошкільного віку засобом ліплення	70
Семеляк В. Психологічна підтримка та ментальне здоров'я дітей дошкільного віку в кризових умовах	74

Танько Т. Концепція національного дитячого садка у педагогічній спадщині Софії Русової.....	78
Харченко Н. Вплив народних іграшок на формування сенсорно-пізнавальної компетентності дітей ріннього віку.....	84
Чернєцова Н. Педагогічні можливості ігрових технологій у попередженні негативних проявів поведінки дітей дошкільного віку.....	88
<i>Секція «Інноваційні програми, методики, технології освітньої діяльності ЗДО»</i>	
Безрук М. Використання нетрадиційних технік малювання у формуванні художньо-естетичного досвіду дошкільників.....	95
Букір А., Давидова М. Українська народна іграшка: традиції, що виховують майбутнє.....	101
Єлфімова А. Сторітелінг як метод активізації творчої діяльності дошкільників у процесі конструювання з паперу.....	104
Іванова М. Використання STEM-технологій як засобу розвитку пізнавальної активності дітей дошкільного віку.....	108
Листопад О., Листопад Н. Проектна діяльність у системі дошкільної освіти Фінляндії як засіб розвитку творчого мислення дітей.....	111
Мезенцева Т. Інтеграція мовленнєвої та музично-ритмічної діяльності як засіб навчання англійської мови дітей старшого дошкільного віку.....	117
Остроушко І. Духовно-моральне виховання дітей дошкільного віку засобами авторської казки в сучасних умовах.....	121
Пілюгін Є. Використання арт-педагогічних технологій для стабілізації емоційного стану дошкільників в умовах війни.....	125
Тур О. Інноваційні методи стимулювання креативності та критичного мислення у дітей старшого дошкільного віку.....	129
Шукшина Л. Педагогічна спадщина В.О. Сухомлинського в практиці роботи вчителя-логопеда ЗДО.....	135
<i>Секція «Здоров'язбережувальні освітні технології в дошкільній освіті»</i>	
Іншакова І. Здоров'язбережувальні технології для дітей дошкільного віку в умовах воєнного стану.....	141
Мардарова І., Гуданич Н. Інноваційні здоров'язбережувальні практики в дошкільній освіті Європейського Союзу: досвід та перспективи для України.....	145
Рожковська І. Рухливі ігри як засіб цілісного розвитку і зміцнення здоров'я дітей дошкільного віку.....	151
Стрелец О. Педагогічні інструменти формування здорового способу життя дітей дошкільного віку в умовах ЗДО.....	156
Ткачук В. Розвиток особистісної компетентності дошкільників у сфері психічного і фізичного здоров'я та безпеки.....	160

ІННОВАЦІЙНІ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНІ ПРАКТИКИ В ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Ірина МАРДАРОВА

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри дошкільної педагогіки,
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського», м. Одеса

Наталія ГУДАНИЧ

доктор філософії в галузі освіти, викладач кафедри дошкільної педагогіки,
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського», м. Одеса

Сучасний етап розвитку дошкільної освіти характеризується низкою викликів, зумовлених соціальними, технологічними та культурними трансформаціями суспільства. Однією з найбільш гострих проблем є зниження рівня рухової активності дітей дошкільного віку, що пов'язано зі змінами способу життя, урбанізацією, обмеженням природного простору для гри та зростанням часу перебування дітей у приміщенні [2]. Поряд із цим посилюються психоемоційні навантаження, зумовлені прискоренням темпів життя, інформаційним перенасиченням та підвищеними очікуваннями дорослих щодо результатів розвитку дитини. Значний вплив на дошкільників має і цифрове середовище, яке, з одного боку, розширює освітні можливості, а з іншого – створює ризики для фізичного та психічного здоров'я [2].

Актуальним у цьому контексті є звернення до досвіду Європейського Союзу, де здоров'язбережувальні практики в дошкільній освіті мають системний характер і базуються на інтеграції рухової активності, гри, психоемоційної підтримки та партнерської взаємодії з сім'єю. Європейські підходи орієнтовані не лише на профілактику захворювань, а й на створення умов для сталого розвитку дитячого благополуччя як ключової цінності освіти. Для України зазначена проблематика набуває особливої значущості в умовах реформування дошкільної освіти [3]. Вивчення й адаптація інноваційних здоров'язбережувальних практик ЄС сприятимуть удосконаленню освітнього

процесу в закладах дошкільної освіти України, підвищенню якості освітніх послуг та забезпеченню всебічного розвитку й благополуччя дітей дошкільного віку [4].

Доведено, що в сучасній педагогічній науці поняття «здоров'язбережувальні освітні технології» розглядається як сукупність педагогічних підходів, методів, форм і засобів організації освітнього процесу, спрямованих на збереження, зміцнення та розвиток фізичного, психічного й соціального здоров'я дитини [1]. У контексті дошкільної освіти здоров'язбережувальні технології орієнтовані не лише на профілактику перевантажень і негативних впливів освітнього середовища, а й на створення умов для гармонійного розвитку особистості дитини, формування позитивного ставлення до власного здоров'я та набуття базових навичок здорового способу життя. Важливою характеристикою здоров'язбережувальних освітніх технологій є їх інтегративний характер, що передбачає включення здоров'язбережувального компонента в усі види діяльності дитини – ігрову, рухову, пізнавальну та комунікативну [1].

У цьому аспекті варто взяти до уваги, що ключовим теоретичним підґрунтям сучасної здоров'язбережувальної дошкільної освіти є концепція дитячого благополуччя (well-being), яка набула широкого поширення в європейському освітньому просторі. Дитяче благополуччя трактується як багатовимірне явище, що поєднує фізичне здоров'я, емоційний комфорт, соціальну включеність, відчуття безпеки та задоволеність власною діяльністю. У педагогічному вимірі означена концепція акцентує увагу на цінності дитинства, повазі до індивідуальних потреб дитини та створенні сприятливого освітнього середовища, яке підтримує її розвиток без надмірного тиску й формалізму.

Не можна не зважати на те, що європейські підходи до інтеграції здоров'я в освітній процес ґрунтуються на принципі цілісності, відповідно до якого здоров'язбереження не обмежується проведенням окремих оздоровчих заходів чи занять з фізичної культури. У закладах дошкільної освіти країн

Європейського Союзу здоров'я інтегрується в повсякденну діяльність дітей через організацію активної гри, руху на свіжому повітрі, раціональне чергування видів діяльності, підтримку позитивного психоемоційного клімату та партнерську взаємодію з родиною. Значну увагу приділяють також формуванню безпечного та розвивального освітнього середовища, яке сприяє самостійності дитини й розвитку її соціальних навичок.

Є очевидним, що інноваційні здоров'язберезувальні практики в дошкільній освіті країн Європейського Союзу характеризуються системністю, орієнтацією на потреби дитини та інтеграцією здоров'я в усі складові освітнього процесу. У більшості європейських країн здоров'язбереження розглядається не як окремий напрям роботи закладу дошкільної освіти, а як базовий принцип організації дошкільної освіти, що охоплює фізичний, психоемоційний і соціальний розвиток дитини. Одним із провідних напрямів є рухова активність і активна гра, які в європейській дошкільній педагогіці виступають основою освітнього процесу. У практиках скандинавських і західноєвропейських країн рух розглядається як природний спосіб пізнання світу дитиною. Освітній процес організовується так, щоб забезпечити достатній обсяг щоденної фізичної активності через вільну гру, рухливі ігри, прогулянки та діяльність на свіжому повітрі.

Результати дослідження підтверджують справедливість твердження, що важливим складником здоров'язберезувальних практик є підтримка психоемоційного благополуччя дитини. У закладах дошкільної освіти країн ЄС активно впроваджуються підходи, спрямовані на створення позитивного емоційного клімату, формування у дітей відчуття безпеки, прийняття та довіри. Педагоги орієнтуються на індивідуальні потреби кожної дитини, підтримують її емоційну саморегуляцію, розвиток емпатії та соціальних навичок. Значну роль відіграє ненасильницька педагогіка, демократичний стиль спілкування та повага до права дитини на вибір і самовираження.

Отримані дані підтверджують істинність твердження, що окремий напрям інноваційних практик пов'язаний із формуванням здорових звичок і культури

харчування. У європейських закладах дошкільної освіти питання харчування розглядається не лише як організаційний аспект, а як важлива складова освітнього процесу. Дітей поступово залучають до усвідомлення значення здорового харчування через ігрові, пізнавальні та практичні види діяльності. Формується позитивне ставлення до корисної їжі, дотримання режиму харчування, елементарні навички гігієни та самообслуговування. Такий підхід сприяє закріпленню здорових звичок на ранніх етапах розвитку.

Дослідження підтверджує обґрунтованість висловленого твердження, що не менш важливою є організація безпечного та розвивального освітнього середовища, яке в країнах ЄС розглядається як активний чинник здоров'язбереження. Простір дошкільного закладу проектується з урахуванням потреб дитини у русі, спокої, грі та пізнанні. Використовуються гнучкі зони для різних видів діяльності, природні матеріали, елементи відкритого простору. Таке середовище сприяє зниженню рівня стресу, розвитку самостійності та відповідального ставлення до власної безпеки.

Отримані результати підтверджують достовірність твердження, що перспективи впровадження інноваційних здоров'язбережувальних практик у закладах дошкільної освіти України пов'язані з необхідністю створення відповідних педагогічних умов, що забезпечують цілісну інтеграцію здоров'язбережувального компонента в освітній процес. Насамперед ідеться про орієнтацію освітньої діяльності на потреби та можливості дитини, дотримання балансу між руховою, пізнавальною та ігровою активністю, а також формування позитивного психоемоційного клімату в закладі. Важливою умовою є системність упровадження здоров'язбережувальних технологій, що передбачає їх використання не епізодично, а як постійний елемент організації освітнього процесу [3].

Аналіз дослідження свідчить на користь твердження, що ключову роль у впровадженні інноваційних практик відіграє підготовка та підвищення кваліфікації педагогічних працівників [5]. Сучасний вихователь має володіти не лише знаннями з теорії здоров'язбереження, а й практичними навичками

інтеграції рухової активності, емоційної підтримки та формування здорових звичок у повсякденну діяльність дітей. У цьому контексті актуальними є програми безперервного професійного розвитку, тренінги, майстер-класи та обмін досвідом, орієнтовані на використання європейських підходів з урахуванням національних особливостей [5].

Важливою перспективою є також оновлення освітнього середовища закладів дошкільної освіти, яке має відповідати принципам безпеки, відкритості та розвивальності. Модернізація предметно-просторового середовища, створення умов для активної гри, руху та самостійної діяльності дітей сприятимуть зниженню психоемоційного напруження та підтримці дитячого благополуччя. Отже, упровадження інноваційних здоров'язбережувальних практик в Україні потребує комплексного підходу, що поєднує педагогічні умови, професійний розвиток педагогів і вдосконалення освітнього середовища ЗДО [3].

Проведений аналіз засвідчує, що інноваційні здоров'язбережувальні практики є важливим чинником підвищення якості дошкільної освіти та забезпечення гармонійного розвитку дитини. Їх упровадження сприяє збереженню й зміцненню фізичного здоров'я, формуванню психоемоційної стійкості, розвитку соціальних навичок і створенню умов для дитячого благополуччя як ключового результату освітнього процесу в закладах дошкільної освіти.

Досвід країн Європейського Союзу демонструє цінність цілісного підходу до здоров'язбереження, що передбачає інтеграцію рухової активності, активної гри, емоційної підтримки, формування здорових звичок та створення безпечного й розвивального освітнього середовища. Європейські практики вирізняються системністю, орієнтацією на потреби дитини та партнерською взаємодією між закладом дошкільної освіти, сім'єю та громадою, що забезпечує сталі результати у формуванні здорового способу життя з раннього віку. Адаптація європейського досвіду в умовах України є доцільною та перспективною, за умови врахування національних освітніх традицій,

нормативно-правової бази та ресурсних можливостей закладів дошкільної освіти. Системне впровадження інноваційних здоров'язбережувальних практик може стати ефективним інструментом модернізації дошкільної освіти, підвищення професійної компетентності педагогів і забезпечення всебічного розвитку дітей.

Література:

1. Андрющенко Т. К. Формування у дошкільників здоров'язбережувальної компетентності (старший дошкільний вік) : методичний посібник. Тернопіль : Мандрівець, 2016. 120 с.
2. Листопад О. А., Мардарова І. К. Здоров'язбереження в освітньому процесі закладу освіти: цифровий та інноваційний вимір. *Перспективи та інновації науки (Серія «Психологія», Серія «Педагогіка», Серія «Медицина»)*. 2025. № 7 (53). С. 586–597. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-7\(53\)-586-597](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-7(53)-586-597)
3. Листопад О. А., Мардарова І. К., Гуданич Н. М. Підготовка студентів до валеолого-педагогічної діяльності в умовах ЗДО: теоретичний і практичний аспекти. *Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету: збірник наукових праць. Педагогічні науки*. Ізмаїл: РВВ ІДГУ, 2023. Вип. 64. С. 121–133. DOI : [https://doi.org/10.31909/26168812.2023-\(64\)-14](https://doi.org/10.31909/26168812.2023-(64)-14)
4. Листопад О. А., Мардарова І. К., Гуданич Н. М. Розвиток проєктної культури майбутніх педагогів в освітньому середовищі закладу вищої освіти. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Сер. : Педагогічні науки*. 2023. Вип. 3. С. 485–497. DOI : <https://doi.org/10.31494/2412-9208-2023-1-3-485-497>
5. Халло О. Є. Формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх педагогів. *Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія: Педагогічні науки*. 2014. № 1 (45). С. 168–170.

Наукове видання

**Дошкільна освіта в сучасному освітньому просторі: актуальні проблеми,
досвід, інновації**

Матеріали доповідей учасників III Всеукраїнської
науково-практичної конференції

м. Харків, 23 квітня 2026 року

(електронне видання)

Відповідальний за випуск

Танько Тетяна Петрівна

Художній редактор, комп'ютерна верстка, коректор

Малихіна О.Є.

**Тези подано в авторській редакції, відповідальність за дотримання вимог академічної
добросесності несе автор/автори**

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
вул. Алчевських, 29, м. Харків, 61002